

د کرونان کووید -۱۹ وباء پر مهال له دوکي يا جعلکاری او غولونو څخه باخبره اوسئ

جنایتکاران د کووید-۱۹ په پلمه خلک غولوي - د هغوی قرباني کپړئ مه.

COVID-19 چې د کورونا وایروس له لاسه پېښه شوي ده اوس یوه منل شوې جهاني ټولناروغي يا وباء ده. په ټوله نړۍ کې جنایتکاران د دغې ناروغۍ په پلمه خلک ټگي، او د دغې ټولناروغۍ يا وباء په مټ بې وزله ډلې په نښه کوي. ایکشن فراد، د برتانيې د دوکي په هکله راپور ورکونکی خدمت، وايي چې په مارچ ۲۰۲۰ کې د کورونا اړوند جنایتونو کې ۴۰٪ زیاتوالی راغلی دی.

پولیس او نورې سرکاري ادارې په ګډه د دغسې ټگيو په اړوند معلومات خپروي چې خلک د دوکي پر ضد بیدار واوسي.

کراون پراسیکیوشن سرویس یا لوی څارنوالی لاندیني معلومات او مشورې راسره شریک کړي دي:

صبر وکړه: د پیسو یا معلوماتو له ورکړې مخکې یوه ګرۍ صبر کول او سوچ کول تاسې خوندي ساتلای شي.

چینج یا چالش: آیا کیدی شي دا جعلي وي؟ د شکمنې غوښتنې ردول، انکار کول، ځان ورڅخه لرې کول یا بې اهمیته ګڼل سم کار دی. صرف جنایتکاران هڅه کوي چې بیره او وارختایي جوړه کړي.

خوندي کول: که چېرې دا شک درولو پرې چې دوکه درسره شوي ده نو ژر تر ژره له خپل بانک سره تماس ونیسو او ایکشن فراد ته راپور ورکړه.

مور دې فساد یا دوکي په هکله خپاره شويو ډېری راپورونو د څېړنو څخه وروسته وتوانیدو تر څو لاندې ذکر شوي ټکي ستاسو لپاره تیار کړو چې تاسو یې په پام کې ونیسئ.

*مهرباني وکړئ دا خبره په یاد ولرئ چې دغه لیست هم بشپړ نه دی، ځکه چې جنایتکاران نورې لارې هم پیدا کولای شي چې خلک په نښه کړي، نو تاسې باید بیدار ورته اوسئ.

- د وایرس ټیسټ: په برتانیه کې د وایرس د ټیسټ کولوسیت یا سامان صرف د این ایچ ایس یا صحت عامه لخوا ورکول کېږي.
 - واکسین / درمل: تراوسه پورې د کووید-۱۹ لپاره هیڅ واکسین یا درمل نشته.
 - نقلي یا مصنوعي آلات: ډېر زیات نقلي یا مصنوعي اجناس بازار ته راوتلي چې ډېر ګران بها دي او ادعا کوي چې تاسو به له کورونا وائرس څخه وژغوري. په دغه کې ضد عفوني مواد، ماسک وغیره شامل دي.
 - سودا / درمل رسونه: جنایتکاران د بېوزلو او آسیب پذیره خلکو تر دروازو ورځي او وړاندیز ورته کوي چې سودا یا درمل به ورته کورته راوړي.
 - د پاکۍ یا صفایي خدمتونه: وړاندیز ورته کوي چې مور د پاکۍ خدمتونه درته درکوو چې تر څو د وایرس مخنیوی وشي.
 - د ټکي برېښنالیکونه (اېمېلونه) / موبایل کې ټیکسټ پیغامونه: هغو پیغامونو ته بیدار اوسئ چې د دوکي مضر اټچمینټ یا ضمایم لري؛ ځکه چې که چېرې تاسو دغه اټچمینټ پرانېزئ نو دغه جنایتکاران ستاسو شخصي معلوماتو ته لاسرسی موندلی شي.
- ایکشن فراد دغه لاندیني برېښنالیکونه په ګوته کړي دي:

1. هغه ټکان یا جنایتکاران چې وایي گني دوی د څېړنيزې ادارې له طرفه دي او د ناروغۍ د مهارولو او مخنيوي مرکز (سي ډي سي) او يا د روغتيا جهاني سازمان (ډبليو ايچ او) پېښې کوي.
 2. هغه ټکان یا جنایتکاران چې د واپروس د خپرېدلو په هکله ليکنې وړاندي کوي او بيا د يوې جعلې کمپنۍ د وېبپاڼې لينک ورسره ورکوي تر څو قربانيان و هڅوي چې د نورو تازه معلوماتو لپاره ورځنۍ نيوز لېټر ته سبسکرایب شي.
 3. ټکان یا جنایتکاران خلکو ته د سرمايه گذارۍ برنامې او تجارتي مشورې ورکوي او خلک هڅوي چې د کورونا واپرس له کرکېچ څخه مالي گټه پورته کړي.
 4. ټکان یا جنایتکاران چې بنایي له ايچ ايم آر سي څخه دي او د ټېکس ريفنډ وړانديز کوي (يعني د ټکس واپس کولو وړانديز کوي) او بيا قربانيان د جعلې وېب پاڼې خواته هڅوي چې بيا له هغوی څخه د هغوی شخصي او مالي معلومات ترې غلا کوي.
- که چيرې تاسې يا کوم بل څوک چې تاسې يې پېژنئ دې دغسې ټکۍ بنسکار شوي وي، نو تاسې بايد اپکشن فراډ ته پر انلاين باندې په www.actionfraud.police.uk رابطه وکړئ يا 0300 123 2040 شمېره زنگ ووهئ او خبر ورکړئ.
- د لارښوونې لپاره او دغه معلوماتو لپاره چې کوم شی به دوکه پا ټگي وي او که نه لاندني لينک ته ولاړ شئ.

www.citizensadvice.org.uk/consumer/scams/check-if-something-might-be-a-scam/

دغه ژباړه په خدای پاري توگه زموږ د فري لانس ژباړونکو د پياوړي ډلې لخوا وشوله

پښتو ژباړه: نورالله

کره لوستنه او بدلون: نقیب الله خرم، لندن